

N:o 149.

Ank. till Riksd. kansli den 10 maj 1906, kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående pensioner till arbetare vid statens järnvägsbyggnader.

(1:a U. A.)

Under åberopande af bilagdt utdrag af protokollet öfver civilärenden för den 30 mars innevarande år har Kungl. Maj:t uti en samma dag till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling hänvisad proposition (n:o 114) föreslagit Riksdagen medgifva, att en hvar af de utaf järnvägsstyrelsen uti dess i statsrådsprotokollet omförmälda skrifvelse af den 2 februari 1906 till erhållande af pensioner föreslagna arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt extra pumparen vid statens järnvägar Karl Fredrik Andersson måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han af järnvägsstyrelsen entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägsbyggnader, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension: Carl Samuel Glad, Per Gustaf Johansson, Andreas Svensson, Johannes Magnus Nilsson, Lars Gustaf Bergendahl, August Hedström, Emanuel Kjellberg, Johannes Gustaf Andersson, Frans August Holmblad, Karl Gustaf Lindgren, Sven Andreasson Björkblom, Nils Andersson, Salomon Magnus Svanbäck, Sanfrid Sandgren och Karl Johan Andersson af 400 kronor;

Jonas Håkansson, Alfred Elving Kollin, Johan Nilsson Kato, Håkan Olsson Söderberg, Johan Andersson, Gustaf Johansson, Sven Jönsson, Anton Nilsson och Anders Gustaf (Andersson) Berg af 300 kronor;

Johan Daniel Carlsson, Karl August Rosén, Karl Vilhelm Peterson, Karl Erland Johansson och Nils Otto Johansson med 325 kronor; och

Karl Fredrik Andersson, Gustaf Israelsson, Jöns Ingvarsson och Carl Johan Hill med 250 kronor;

dock med villkor att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till det nu för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöfver, pensionen skulle upphöra att utgå, samt vid sådan aflönings uppbärande i öfrigt, pensionen skulle minskas, så att densamma jämte aflöningen icke uppginge till högre belopp än nämnda medelinkomst.

Till återopade statsrådsprotokollet har chefen för civildepartementet i detta ärende anfört följande:

»I anledning däraf att arbetena å statsbanan genom Bohuslän kunna antagas blifva till största delen fullbordade vid slutet af år 1906, samt ovisst är, huruvida några nya statsbanebyggnader under den närmaste framtiden komma att påbörjas, har järnvägsstyrelsen i underdånig skrifvelse den 2 februari 1906 underställt Kungl. Maj:ts pröfning frågan om det understöd, som syntes böra tillkomma en del vid statsbanebyggnaden i Bohuslän anställda äldre arbetare, hvilka vid densammas afslutande komme att afskedas eller redan afskedats.

Styrelsen meddelar nämligen, att vid statsbanebyggnaden Uddevalla—Olskroken terrasseringsarbetena redan i det allra närmaste afslutats, och återstode endast räsläggnings- och ballastningsarbeten, som kräfde yngre och kraftiga arbetare, samt husbyggnads- och broarbeten, för hvilkas utförande speciell fackkunskap erfordrades. Någon förflyttning efter afslutandet af statsbanan genom Bohuslän utaf därvid anställda äldre, mindre arbetsföra arbetare till de nu pågående anläggningarna af statsbana från Morjärv till Lappträsk och landsväg från Boden öfver Morjärv till Lappträsk syntes icke kunna ifrågasättas, då nämligen den i Norrland för närvarande rådande arbetsbristen gjorde det önskvärdt, att i största möjliga utsträckning bereda sysselsättning vid nämnda anläggningar åt i dessa trakter redan vistande arbetare,

hvertill komme, att de klimatiska förhållandena därstädes lade hinder i vägen för anställande af äldre och mindre motståndskraftiga arbetare. Vid dessa förhållanden syntes alltså de arbetare, hvarom nu vore fråga, efter afskedandet från deras anställning vid statsbanan genom Bohuslän icke vidare komma att användas vid någon statsbanebyggnad och sålunda böra tillerkännas något vedermåle för deras långvariga och uppslitande arbete i statens järnvägsbyggnaders tjänst.

Med anledning af styrelsens framställning tillåter jag mig först erinra, hurusom 1894 års Riksdag, efter af Kungl. Maj:t i ämnet aflåten nådig proposition, beviljat pensioner och gratifikationer till en del underbefäl och arbetare vid statens järnvägsbyggnader, hvilkas anställning vid afslutande af stambanebyggnaden genom öfre Norrland skulle komma att upphöra.

Liknande
pensionsfråga
vid 1894 års
Riksdag.

I den underdåniga framställning från järnvägsstyrelsens sida af den 26 februari 1894, som låg till grund för nyssnämnda nådiga proposition, framhöll styrelsen till en början, hurusom endast i fråga om dem, som under en tid af 20 år eller därutöver i följd arbetat vid järnvägsbyggnaden, statsunderstöd under en eller annan form syntes styrelsen kunna ifrågasättas; och anförde styrelsen vidare, bland annat, följande.

Att en statens mellankomst, hvad nyssnämnda personal anginge, vore af billigheten påkallad, ansåge styrelsen ligga i öppen dag. I sin egenskap af arbetsgifvare syntes staten hafva en dylik skyldighet gent emot personal, som en så lång följd af år under särskildt svåra och mödosamma förhållanden pliktroget och samvetsgrannt fullgjort sina åligganden.

Hvad då anginge det sätt, på hvilket statsunderstöd borde komma ifrågavarande personal till del, ansåge styrelsen, att understödet borde utgå under två hufvudformer, nämligen dels såsom årliga lifstidspensioner åt den till lefnads- och tjänstår äldre delen af personalen, på det att denna vid arbetenas upphörande måtte kunna gå en i ekonomiskt hänseende mindre bekymmersam ålderdom till mötes, dels såsom tillfälliga gratifikationer till den jämförelsevis yngre delen af samma personal såsom hjälp åt denna till bestridande af eget och familjens uppehälle vid återflyttningen till hemorten samt under den tid, som åtginge, intill dess annat arbete kunde erhållas.

Då en gräns alltså enligt styrelsens förmenande borde dragas mellan dem, som skulle erhålla årliga pensioner, och dem, som endast skulle komma i åtnjutande af tillfälliga gratifikationer, måste, för att denna gräns icke skulle blifva godtycklig, tillbörligt afseende fästas vid de förhållanden i fråga om tjänst- och lefnadsålder, som faktiskt föreläge.

Hvad särskildt arbetare anginge, hade styrelsen, med afseende å de gifna tjänst- och lefnadsåldersförhållandena, ansett skäligt, att årlig pension i allmänhet borde tillkomma arbetare, som varit vid järnvägsbyggnaden anställd i 25 år eller därutöfver och hvars sammanlagda lefnads- och tjänstålder uppginge till 75 år, under det att gratifikationer borde utgå till de arbetare, hvilka ej uppfyllde sagda betingelser.

I fråga om de arbetare, som enligt dessa grunder skulle erhålla pension, ansåge styrelsen för sin del lämpligt, att de med afseende å pensionernas belopp fördelades i två klasser, så att i en högre klass upptoges de, som varit anställda i 30 år eller därutöfver, och i en lägre klass de öfriga.

Vidkommande beloppet af de pensioner, som skulle tilldelas den ena eller andra klassen, syntes ifrågavarande arbetare närmast vara att jämföra med betjäningen vid statens järnvägstrafik, hvarföre vid pensionsbeloppens bestämmande lämpligen syntes kunna tagas till utgångspunkt de grunder, enligt hvilka bemälda betjante åtnjöte pension, med iakttagande sedermera af den modifikation, som kunde föränledas däraf, att arbetarna i motsats till nyssnämnda betjante icke i någon mån bidragit till sin pensionering. Enligt det för statens järnvägstrafiks pensionsinrättning gällande reglemente utginge full pension vid vissa sammanlagda lefnads- och tjänstår, däraf minst 30 tjänstår, med 80 procent af medeltalet utaf arvodet under senaste fem tjänstår och, under förutsättning af invaliditet, med mindre procenttal för uppnådt mindre antal tjänstår. Om då för större enkelhets skull pensionerna bestämdes lika för alla inom samma klass och efter medeltalet af samtligas årsaföningar, så skulle, då detta medeltal utgjorde 850 kronor i rundt tal, pensionsbeloppet blifva för den högre klassen, med ett antal tjänstår af 30 eller därutöfver, 80 procent af 850 kronor eller 680 kronor samt för den lägre klassen, där medeltalet tjänstår vore 27, med tillämpning af förenämnda reglementes bestämmelse om en pension af 68 procent vid 27 tjänstår, 580 kronor. Betjäningen vid statens järnvägstrafik bidroge emellertid själf till sin pensionering med en afsevärd del af den årliga insatsen i pensionsinrättningen, under det att statens bidrag till samma årliga insats år 1893 belöpte sig till omkring 37 procent däraf. Det syntes styrelsen då lämpligen kunna bestämmas, att uti ifrågavarande fall pensionerna skulle utgå med 37 procent af förut angifna belopp, respektive 680 och 580 kronor, eller i afrundade tal för den högre klassen med 250 kronor och för den lägre klassen med 200 kronor.

Hvad slutligen anginge beloppet af de tillfälliga gratifikationer, som skulle komma öfriga arbetare till del, föresloge styrelsen, att detta, lika för alla, bestämdes till 50 procent af medelaflöningen, dock skäligen afrundadt uppåt till 500 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes i proposition till 1894 års Riksdag föreslå Riksdagen medgifva, bland annat,

dels att 59 arbetare finge från och med dagen efter den, då de entledigades från anställning vid statens järnvägsbyggnader, åtnjuta från allmänna indragningsstaten årlig pension under sin återstående lifstid, hvilken pension enligt förut angifna grunder skulle utgöra, för 30 arbetare 250 kronor och för 29 arbetare 200 kronor;

dock att, därest någon af dessa arbetare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skulle minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppginge till samma eller högre belopp, upphöra att utgå;

dels ock att af de till statens järnvägsbyggnader anslagna medel finge såsom gratifikationer utbetalas ett belopp af 500 kronor till en hvar af 47 arbetare vid nämnda järnvägsbyggnader, då de frånträdde sin anställning därstädes.

Öfver denna järnvägsstyrelsens framställning afgaf statskontoret den 20 mars 1894 infordradt underdånigt utlåtande, därvid statskontoret förklarade sig i hufvudsak biträda järnvägsstyrelsens åsikt därom, att understöd borde beredas åt sådana till underbefålet eller arbetsmanskapet hörande personer, hvilka mest vore i behof däraf och bäst gjort sig af sådant understöd förtjänte, samt att detta understöd borde utgå åt en del af personalen i form af lifstidspensioner och åt en annan del i form af gratifikationer. Däremot kunde statskontoret icke finna annat, än att styrelsen gifvit å det förra slaget af understöd en något för stor utsträckning. I allmänhet syntes en lefnadsålder af 55 år böra anses såsom minimum för hvar och en, som berättigades att uppbära pension för sin återstående lifstid. Statskontoret ansåge alltså, att lifstidspensioner icke borde beviljas åt andra af nu ifrågakomna personer än dem, hvilka uppuått minst 55 års ålder och räknade minst 24 tjänstår, samt att pensionerna borde utgå med högre belopp för dem, som innehaft anställning 30 år eller däröfver, än för de öfriga.

Beträffande pensionernas storlek kunde statskontoret icke heller i allo biträda styrelsens förslag. Vid jämförelse till exempel med det ålderdomsunderstöd, som tillkomme småskolelärare med flera syntes de föreslagna pensionsbeloppen för järnvägsarbetarna nog högt tilltagna

och någon jämkning syntes därför böra ske. På grund af sålunda anförda skäl ansåge sig statskontoret böra förordade minskning i pensionärernas antal och jämväl någon nedsättning i pensionsbeloppen.

Hvad därefter anginge gratifikationerna åt manskapet, syntes det statskontoret som skulle dessa kunna höjas från det af styrelsen föreslagna beloppet, 500 kronor, till 600 kronor ej mindre för 12 arbetare, hvilka i minst 30 år innehaft anställning vid järnvägsbyggnaderna, men på grund af för låg lefnadsålder enligt statskontorets mening icke borde komma i åtnjutande af de för dem föreslagna pensioner, än äfven för en likaledes till erhållande af pension föreslagen arbetare, som endast i 20 år innehaft anställning vid järnvägsbyggnaderna men uppnått 65 års ålder. Gratifikationer till det af styrelsen föreslagna belopp af 500 kronor syntes böra tilläggas hvar och en af de öfriga 16 till pensioners erhållande förordade arbetare, hvilka af nyssnämnda anledning ej syntes böra komma i åtnjutande af en sådan förmån. Däremot förmenade statskontoret, att för den återstående arbetarpersonalen med minst 20-årig tjänstetid ett gratifikationsbelopp åt hvar och en af 400 kronor, hvilket motsvarade ungefär half årsaflöning, syntes vara att anse såsom ett lämpligt bevis på erkännande af ådagalagdt välförhållande under arbetstiden, på samma gång det sannolikt för mången skulle blifva ett välkommet bidrag till uppehälle under afbidan på tillfälle till ny arbetsförtjänst.

I likhet med styrelsen ansåge äfven statskontoret, att pensionerna borde uppföras till utgående från allmänna indragningsstaten; men i afseende å tiden, från hvilken pension skulle få åtnjutas, funne statskontoret ingen anledning att förordade ett afvikande från hvad därutinnan dittills varit brukligt, hvadan alltså pension borde tillgodoräknas vederbörande från och med månaden näst efter den, i hvilken han frånträdde då innehafvande anställning.

På grund af det sålunda anförda föreslog statskontoret, att pension tilldelades endast de arbetare, som uppnått minst 55 lefnads- och 24 tjänstår, samt att af dessa de, som räknade 30 tjänstår, borde erhålla 200 kronors pension, men de öfriga pensioner å allenast 150 kronor, hvarjämte åt dem, som icke uppnått nyssnämnda antal lefnads- och tjänstår, gratifikationer borde utgå enligt de af statskontoret förut angifna grunder.

Dåvarande statsrådet och chefen för civildepartementet yttrade vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 6 april 1894, bland annat, att statsrådet, hvad anginge frågan för hvilka understödstagare understödet borde utgå som pension och för hvilka det borde lämnas såsom

gratifikation, och om understödens belopp, ansåg järnvägsstyrelsens förslag närmare än statskontorets öfverensstämma med de grunder, som tillämpats i ett af Kungl. Maj:t för 1894 års Riksdag framlagdt förslag om beviljande af understöd åt byggnadsbefälet; och ansåg sig statsrådet därför böra i dessa afseenden ansluta sig till järnvägsstyrelsens förslag

I öfverensstämmelse härmed föreslog Kungl. Maj:t i den sistnämnda dag aflåtna nådiga proposition Riksdagen medgifva, bland annat,

dels att en hvar af de utaf järnvägsstyrelsen uti dess omförmälda underdåniga skrifvelse till erhållande af pension föreslagna arbetare vid statens järnvägsbyggnader måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han af järnvägsstyrelsen entledigades från anställning vid statens järnvägsbyggnader, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till det för honom af järnvägsstyrelsen föreslagna belopp, dock med villkor ej mindre att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skulle för den tid, hans anställning varade, minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppginge till samma eller högre belopp, upphöra att utgå, än äfven att pensionstagare skulle vara pliktig att, därest byggandet för statens räkning af en järnväg mellan Vännäs och Umeå under någotdera af åren 1895 eller 1896 skulle komma att påbörjas, ånyo taga anställning vid statens järnvägsbyggnader, om järnvägsstyrelsen sådant fordrade, vid påföljd att eljest förlora rätten att åtnjuta pensionen för den tid, under hvilken arbetena å denna bana påginge,

dels ock att af de till statens järnvägsbyggnader anslagna medel gratifikationer finge af järnvägsstyrelsen till de af styrelsen föreslagna 47 arbetare vid nämnda järnvägsbyggnader utbetalas, när de af styrelsen från anställning vid dessa byggnader entledigades, med 500 kronor till en hvar af arbetarna.

Riksdagen biföll på det sätt Kungl. Maj:ts framställning i förevarande afseende, att årliga pensioner å allmänna indragningsstaten beviljades till belopp af 200 kronor till de arbetare, för hvilka järnvägsstyrelsen enligt förut angifna grunder föreslagit pension af 250 kronor, och till belopp af 160 kronor till de arbetare, hvilka enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle erhålla pension af 200 kronor; och skulle pensionerna utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder vederbörande entledigades från anställning vid statens järnvägsbyggnader; dock att, därest någon af ifrågavarande personer framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensions-

belopp skulle för den tid, hans anställning varade, minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppginge till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå. Därjämte medgaf Riksdagen, att gratifikationer till belopp af 250 kronor finge från de till statens järnvägsbyggnader anslagna medel utgå till en hvar af de vid dessa järnvägsbyggnader anställda arbetare, för hvilka järnvägsstyrelsen föreslagit understöd i denna form.

Uti sin förberörda underdåniga skrifvelse den 2 februari 1906 anför nu järnvägsstyrelsen följande.

Järnvägsstyrelsens framställning af den 2 februari 1906.

Då styrelsen nu ånyo funne sig böra göra underdånig framställning om beredande af understöd åt arbetare vid statens järnvägsbyggnader, finge styrelsen till en början anmäla, hurusom i en till styrelsen ingifven, den 4 november 1904 dagtecknad skrift »Statsbanebyggnadernas förmansförening» genom utsedda kommitterade hemställt, bland annat, att styrelsen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om aflåtande till Riksdagen af nådig proposition därom, att anslag måtte beviljas för beredande af pension åt dem af ifrågavarande arbetare, som på grund af långvarigt och förtjänstfullt arbete samt godt uppförande däraf gjort sig förtjänste.

Uti sin till svar å berörda framställning den 15 februari 1905 aflåtna skrifvelse hade styrelsen tillkännagifvit, att styrelsen, i likhet med hvad förut ägt rum, jämväl framdeles skulle komma att hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om pension eller belöning i annan form, allt efter omständigheterna, åt sådan arbetare, som under en lång och väl vitsordad arbetstid gjort sig särskildt förtjänt om statens järnvägsbyggnader.

Beträffande de skäl, som syntes föreligga för en statens mellankomst till beredande af understöd åt nu ifrågavarande arbetare, åberopade styrelsen hvad styrelsen, på sätt förut omförmälts, i sin underdåniga framställning af den 26 februari 1894 i sådant afseende anfört, likasom styrelsen också i fråga om de grunder, efter hvilka understödet ansåges böra utgå, funne sig i hufvudsak böra vidhålla sin i nyssberörda underdåniga framställning uttalade uppfattning. Särskildt gällde detta först och främst den såsom villkor för erhållande af årlig pension angifna fordringen af minst 25 tjänstår och en sammanlagd lefnads- och tjänstålder af minst 75 år samt vidare uppdelningen af pensionärerna i två grupper, därvid till den ena gruppen skulle räknas sådana arbetare, som varit anställda i 30 år eller därutöfver, och till den andra gruppen de öfriga, för hvilka pension ansåges böra ifrågasättas. Däremot ansåge sig styrelsen denna gång icke böra föreslå några arbetare till erhållande af gratifikationer, enär de arbetare, för hvilka på grund af

tjänstetidens längd en dylik form af understöd skulle jämlikt förut angifna, år 1894 tillämpade grunder kunna ifrågakomma, hvarken på grund af hög lefnadsålder eller af annan orsak kunde anses oförmögna att förskaffa sig sitt uppehälle utan någon statens mellankomst.

Beträffande tjänstetiden för de arbetare, hvarom i den förevarande framställningen vore fråga, har styrelsen i detta sammanhang anmärkt, att enär fullständiga förteckningar å de vid statens järnvägsbyggnader under den gångna tiden anställda arbetare saknades, samt därtill komme, att en stor del af arbetsbefälet vid nämnda byggnader antingen affidit eller ock lämnat tjänsten, och det för öfrigt befunnits omöjligt för sagda befäl att lämna detaljerade uppgifter rörande hvarje särskild under dem kanske för lång tid tillbaka anställd arbetares tjänstetid, hade densammas längd icke kunnat genom officiella handlingar bestyrkas, utan hade styrelsen härvidlag ansett sig kunna utgå från af arbetarna själfva lämnade tjänsteförteckningar, hvilka utförligt angåfve tider och platser för anställningen, och detta så mycket hellre som berörda uppgifter, i den mån de kunnat kontrolleras, visat sig riktiga.

I öfverensstämmelse med förut angifna grunder skulle pensioner tillkomma 33 arbetare, af hvilka 24 stycken under innevarande år uppnådde en tjänstålder af minst 30 år och sålunda syntes vara berättigade att erhålla pension till ett högre belopp i förhållande till sin aflöning, samt 9 stycken innehade en tjänstålder af minst 25 år, för hvilka pension skulle utgå med ett lägre procenttal utaf aflöningen.

Af förut angifna 9 stycken arbetare funnes en, Karl Fredrik Andersson, hvilken vid 1903 års utgång lämnat sin anställning vid statens järnvägsbyggnader och antagits såsom extra pumpare vid statens järnvägar. Då han emellertid syntes hafva varit anställd i 29 år vid nämnda byggnader samt uppnått en lefnadsålder af 54 år, vid hvilket senare förhållande han icke kunde erhålla ordinarie befattning vid statens järnvägar jämte därmed förenad pensionsrätt, samt därtill komme, att för rätten att åtnjuta den pension, som nu ifrågasattes, syntes böra stadgas enahanda villkor som förut eller att, om vederbörande erhöle anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skulle minska med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppginge till samma eller högre belopp, upphöra att utgå, ansåge sig styrelsen oförhindrad att redan nu göra framställning om beviljande af pension åt bemälda Karl Fredrik Andersson, i likhet med hvad som föresloges för öfriga arbetare, som en längre tid varit anställda vid statens järnvägsbyggnader.

Beträffande beloppet af de pensioner, som skulle tilldelas arbetare inom den ena eller andra af förenämnda med hänsyn till tjänstaldern bestämda grupper, har styrelsen till en början meddelat, att årliga aflöningen för tiden 1904—1905 utgjort i medeltal för förmän eller yrkesarbetare 1,200 kronor och för vanliga arbetare 900 kronor. Om nu för bestämmande af pensionen för ifrågavarande arbetare ungefärligen enahanda regler skulle gälla som för ordinarie personal, så skulle inom denna grupp, där tjänstaldern vore minst 30 år, pensionen utgöra för förmän och yrkesarbetare 960 kronor och för vanliga arbetare 720 kronor. Inom den andra gruppen, där medeltalet tjänstår utgjorde 27, skulle, med tillämpning i hufvudsak af den i 7 § af gällande pensionsreglemente stadgade reduktion i förhållande till ett lägre antal tjänstår än 30, pensionen bestämmas till 68 % utaf aflöningen eller för förmän och yrkesarbetare till 816 kronor och för vanliga arbetare till 612 kronor. Då emellertid de arbetare, hvarom nu vore fråga, i motsats till statsbanepersonalen, icke i någon mån bidragit till sin pensionering, syntes de böra vidkännas en minskning af pensionerna, sådana dessa förut angifvits, hvilken minskning styrelsen, i nära öfverensstämmelse med de grunder, som på sätt förut omförmälts, gjorts gällande i förevarande afseende i styrelsens underdåniga framställning den 26 februari 1894, ansåge böra bestämmas sålunda, att pensionerna komme att utgöra enahanda procenttal af förut angifna pensionsbelopp, som statens årliga bidrag till statens järnvägstrafiks pensionsinrättning i medeltal för hvarje år under tioårsperioden 1896—1905 utgjort af medeltalet för år af samtliga årliga insatserna till pensionsinrättningen under samma tid. Den afvikelse från den af styrelsen år 1894 tillämpade princip för beräkning af nyssnämnda procenttal, som nu blifvit gjord så till vida, att samma procenttal uträknats efter ett medeltal under de tio sista åren, i stället för, såsom vid nyssberörda tillfälle ägt rum, allenast med hänsyn till förhållandena under senast afslutade räkenskapsår, syntes äga så mycket större befogenhet, som statsbidraget till pensionsinrättningen, såsom bekant, bestämdes i förhållande till nettoinkomsten å statens järnvägar, hvilken vore synnerligen växlande. Under omförmälda tioårsperiod hade statsbidraget i procent af samtliga insatser per år utgjort: år 1896 49 %, år 1897 57 %, år 1898 54 %, år 1899 48 %, år 1900 42 %, år 1901 36 %, år 1902 41 %, år 1903 44 %, år 1904 45 % och år 1905 45 % eller sålunda i medeltal för år omkring 46 % af medeltalet utaf samtliga insatser per år under samma tid, och vid sådant förhållande skulle, med tillämpning af förut angifna beräkningsgrund, pensionerna utgå inom den första gruppen (med minst 30 tjänst-

år) för förmän och yrkesarbetare med 46 procent af 960 kronor eller i afrundadt tal 450 kronor och för vanliga arbetare med 46 procent af 720 kronor eller i afrundadt tal 350 kronor samt inom den andra gruppen (med 29—25 tjänstår) för förmän och yrkesarbetare med 46 procent af 816 kronor eller 375 kronor och för vanliga arbetare med 46 procent af 612 kronor eller skäligen afrundadt uppåt 300 kronor.

Sammanlagda årliga beloppet af de sålunda föreslagna pensionerna utgjorde, för 15 förmän och yrkesarbetare inom första gruppen med 450 kronor hvardera, för 9 vanliga arbetare inom samma grupp med 350 kronor hvardera, för 5 förmän och yrkesarbetare inom den andra gruppen med 375 kronor hvardera samt för 4 vanliga arbetare inom sistnämnda grupp med 300 kronor hvardera, tillhopa 12,975 kronor, hvilket belopp torde få utgå af allmänna indragningsstaten.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt har styrelsen i underdånighet hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes i proposition till innevarande års Riksdag föreslå Riksdagen medgifva, att härefter angifna arbetare måtte från och med månaden efter den, då de entledigades från sin anställning vid statens järnvägsbyggnader, åtnjuta från allmänna indragningsstaten årlig pension under sin återstående lifstid till följande belopp, nämligen:

med 450 kronor: stenarbetarna Carl Samuel Glad med 70 lefnads- och 48 tjänstår och Per Gustaf Johansson med 65 lefnads- och 41 tjänstår, förmännen Andreas Svensson med 64 lefnads- och 35 tjänstår, Johannes Magnus Nilsson med 58 lefnads- och 35 tjänstår samt Lars Gustaf Bergendahl med 64 lefnads- och 34 tjänstår, stenarbetaren August Hedström med 64 lefnads- och 34 tjänstår, förmannen Emanuel Kjellberg med 63 lefnads- och 34 tjänstår, stenarbetaren Johannes Gustaf Andersson med 50 lefnads- och 32 tjänstår, förmännen Frans August Holmblad med 52 lefnads- och 32 tjänstår och Karl Gustaf Lindgren med 51 lefnads- och 32 tjänstår, snickaren Sven Andreasson Björkblom med 53 lefnads- och 31 tjänstår, stenarbetaren Nils Andersson med 55 lefnads- och 31 tjänstår samt förmännen Salomon Magnusson Svanbäck med 50 lefnads- och 31 tjänstår, Sanfrid Sandgren med 52 lefnads- och 30 tjänstår och Karl Johan Andersson med 50 lefnads- och 30 tjänstår;

med 350 kronor: arbetarna Jonas Håkansson med 60 lefnads- och 36 tjänstår, Alfred Elving Kollin med 61 lefnads- och 35 tjänstår, Johan Nilsson Kato med 70 lefnads- och 34 tjänstår, Håkan Olsson Söderberg med 62 lefnads- och 34 tjänstår, Johan Andersson med 64 lefnads- och 33 tjänstår, Gustaf Johansson med 60 lefnads- och 33 tjänst-

år, Sven Jönsson med 54 lefnads- och 32 tjänstår, Anton Nilsson med 55 lefnads- och 31 tjänstår samt Anders Gustaf (Andersson) Berg med 51 lefnads- och 30 tjänstår;

med 375 kronor: förmannen Johan Daniel Carlsson med 51 lefnads- och 28 tjänstår, stenarbetaren Karl August Rosén med 50 lefnads- och 27 tjänstår, förmannen Karl Vilhelm Peterson med 49 lefnads- och 27 tjänstår, stenarbetaren Karl Erland Johansson med 55 lefnads- och 26 tjänstår samt förmannen Nils Otto Johansson med 51 lefnads- och 25 tjänstår;

med 300 kronor: arbetarna Karl Fredrik Andersson med 54 lefnads- och 29 tjänstår, Gustaf Israelsson med 50 lefnads- och 28 tjänstår, Jöns Ingvarsson med 50 lefnads- och 27 tjänstår samt Carl Johan Hill med 50 lefnads- och 26 tjänstår;

dock med villkor, att därest någon af dessa personer framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skulle minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppginge till samma eller högre belopp, upphöra att utgå.

Statskontorets
utlåtande af
den 13 mars
1906.

Öfver denna järnvägsstyrelsens framställning har statskontoret den 13 mars 1906 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och däruti anført, att, då den af järnvägsstyrelsen gjorda hemställan syntes statskontoret vara med hänsyn till de förhållanden, som vid frågans afgörande borde tagas i betraktande, i allo välgrundad, statskontoret ansåge sig äga anledning understödja samma hemställan med sitt förord. Dock syntes i fråga om det föreslagna villkoret för pensions åtnjutande den ändring skäligen böra vidtagas, att minskning af pensionsbeloppet, eventuellt pensionens upphörande, icke skulle ifrågakomma i annat fall, än då den nya aflöningen af statsmedel tillhoppa med pensionen öfverstege det nu för en hvar beräknade årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen: förmän och yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen: vanliga arbetare.

Departements-
chefens
yttrande.

Likasom vid 1894 års Riksdag beviljats understöd åt åtskilliga vid statens järnvägsbyggnader sedan längre tid tillbaka anställda arbetare, synes mig billigheten fordra, att jämväl åt nu ifrågavarande arbetare, då de genom arbetenas upphörande förlora sin anställning vid statens järnvägsbyggnader, något understöd af statsmedel lämnas. Den form för ett sådant understöd, som järnvägsstyrelsen föreslagit, är likaledes i öfverensstämmelse med de år 1894 tillämpade grunderna, ehuru styrelsen nu på anförda skäl icke ansett sig böra föreslå tilldelande af

gratifikation åt någon af de arbetare, som icke uppnått den för pensions erhållande erforderliga tjänstålder. Pensionsbeloppens storlek, har af järnvägsstyrelsen beräknats på hufvudsakligen samma sätt som i styrelsens framställning vid behandlingen af 1894 års pensionsfråga. Då emellertid Riksdagen år 1894 beviljade lägre belopp än de af Kungl. Maj:t då föreslagna, hvilka voro afsevärdt lägre än de pensioner, som nu föreslås, finner jag mig böra hemställa om någon reduktion af de utaf järnvägsstyrelsen föreslagna belopp. Det är här fråga om personer, som varit anställda mot dagaflöning samt vid antagandet icke varit okunniga om att deras anställning varit af mera tillfällig art och beroende af fortsättningen af statens järnvägsbyggnader. Flera af dem äro också ännu i den ålder, att deras förvärfsförmåga icke kan anses slut. Uppenbart synes mig emellertid vara, att en nedsättning till de pensionsbelopp, som år 1894 beviljades, icke nu kan ifrågasättas. Efter nämnda tid hafva aflöningsförhållanden och lefnadskostnader stigit så afsevärdt, att pensionerna måste i icke ringa mån förhöjas för att utgöra en verklig hjälp åt ifrågavarande personal, som under en lång följd af år troget utfört arbete för statens järnvägsbyggnaders räkning. På grund af hvad sålunda anförts, anser jag, att en nedsättning med 50 kronor om året för hvar och en af de föreslagna pensionstagarna är befogad, och att således de äldsta af järnvägsstyrelsen till pension af 450 kronor föreslagna arbetare, skulle erhålla 400 kronor i årlig pension, de till 350 kronors pension af järnvägsstyrelsen föreslagna erhålla 300 kronor i årlig pension samt de till 375 kronors och 300 kronors pension föreslagna erhålla respektive 325 kronor och 250 kronor i årlig statspension. Med denna reduktion blir det årliga pensionsbeloppet 11,320 kronor.

Statskontoret har i sitt uti ärendet afgifna utlåtande föreslagit en lindring i villkoren för pensionens åtnjutande, hvarigenom en sammanlagd inkomst intill nu innehafvande medelårsaflöning icke skulle hindra pensionsbeloppets ingående däri, delvis eller till dess fulla belopp. Då en dylik årsinkomst, respektive 1,200 kronor och 900 kronor, ingalunda kan anses vara oskäligen, har statskontorets förslag härutinnan förefallit mig vara välgrundadt.

Ehuru väl i detta ärende icke förekommit något därom, att ifrågavarande vid statens järnvägsbyggnader anställda, nu till erhållande af pensioner föreslagna förmän och arbetare i följd af ålderdom, sjukdom eller eljes äro oförmögna att genom arbete förvärfva sitt uppehälle, finner utskottet billigheten fordra, att dessa personer af statsmedel till-

Utskottets
yttrande.

erkännas något understöd med anledning af deras långvariga arbete vid statens järnvägsbyggnader.

Utskottet har emellertid icke funnit sig kunna tillstyrka, att samtliga nu omförmälda förmän och arbetare beviljas pensioner att utgå för deras återstående lifstid, utan anser, att de jämförelsevis yngre och fullt arbetsföra bland dem lämpligen böra erhålla det ifrågasatta understödet såsom gratifikation för en gång till hjälp vid bestridande af deras eget och familjernas uppehälle vid återflyttningen till hemorten samt under den tid, som kan åtgå, innan annat arbete erhålles, på sätt Riksdagen år 1894, med anledning af järnvägsstyrelsens nämnda år gjorda framställning om beredande af understöd åt viss personal vid statens järnvägsbyggnader samt Kungl. Maj:ts därå grundade förslag till Riksdagen, bestämt i fråga om tilldelande af understöd åt en del af nämnda personal, hvars tjänstetid icke ansetts hafva varit tillräckligt länge för att berättiga till erhållande af årliga pensioner.

I enlighet med hvad statskontoret vid afgifvande af utlåtande öfver järnvägsstyrelsens ofvanberörda framställning år 1894 hemställt i fråga om pensionsåldern för då ifrågavarande personal, har utskottet funnit skäligt, att lifstidspensioner beviljas dem af nu ifrågavarande förmän och arbetare, hvilka uppnått minst 55 års ålder och räkna minst 24 tjänstår. Dessa äro stenarbetarna Carl Samuel Glad och Per Gustaf Johansson, förmännen Andreas Svensson, Johannes Magnus Nilsson och Lars Gustaf Bergendahl, stenarbetaren August Hedström, förmannen Emanuel Kjellberg, stenarbetaren Nils Andersson, arbetarna Jonas Håkansson, Alfred Elving Kollin, Johan Nilsson Kato, Håkan Olsson Söderberg, Johan Andersson, Gustaf Johansson och Anton Nilsson samt stenarbetaren Karl Erland Johansson.

Beträffande pensionernas belopp har utskottet icke heller kunnat biträda Kungl. Maj:ts förslag, utan att dock vilja ifrågasätta en nedläggning till de pensionsbelopp, som beviljades år 1894, och har utskottet sökt finna en annan beräkningsgrund för pensionsbeloppens storlek, än den af Kungl. Maj:t nu använda.

Enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 är arbetsgifvare skyldig att åt arbetare, hvarmed i nämnda lag förstås jämväl arbetsförmän, utgifva en årlig lifränta af 300 kronor, därest arbetaren genom olycksfall i arbetet för framtiden mistat arbetsförmågan. Vid sådant förhållande och då staten som arbetsgifvare i nu förevarande fall icke torde böra vidkännas större underhållsskyldighet vid ifrågavarande arbetares afskedande än om dessa

skulle genom olycksfall i arbetet mista arbetsförmågan för framtiden, finner utskottet nämnda belopp, 300 kronor, skäligen böra bestämmas för de pensioner, som må beviljas åt enhvar af de nyss härofvän uppräknade arbetsförmän och arbetare. För denna sin uppfattning har utskottet stöd jämväl däraf, att Riksdagen i flera olika fall under senare tid, särskildt innevarande år, beviljat arbetsförmän eller arbetare vid Karlsborgs fästningsbyggnad, hvilka på grund af ålderdom upphört med sitt arbete därstädes, årliga pensioner till nyssnämnda belopp.

Mot det af Kungl. Maj:t föreslagna villkoret för pensions åtnjutande har utskottet icke haft något att erinra.

Hvad härefter angår beloppen af de utaf utskottet ifrågasatta gratifikationerna anser utskottet desamma böra skäligen bestämmas för enhvar af den öfriga, här ifrågavarande arbetspersonalen till samma belopp, som det af Kungl. Maj:t för honom föreslagna pensionsbeloppet. Jämväl dessa gratifikationer synas lämpligen böra utgå å allmänna indragningsstaten.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning,

I) att enhvar af nedannämnde, utaf järnvägsstyrelsen uti dess i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 30 mars 1906 omförmälda skrifvelse af den 2 februari 1906 till erhållande af pensioner föreslagna förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader, nämligen Carl Samuel Glad, Per Gustaf Johansson, Andreas Svensson, Johannes Magnus Nilsson, Lars Gustaf Bergendahl, August Hedström, Emanuel Kjellberg, Nils Andersson, Jonas Håkansson, Alfred Elving Kollin, Johan Nilsson Kato, Håkan Olsson Söderberg, Johan Andersson, Gustaf Johansson, Anton Nilsson och Karl Erland Johansson, må från och med månaden näst efter den, hvarunder han af järnvägsstyrelsen entledigas eller entledigats från anställning vid statens järnvägsbyggnader, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 300 kronor;

dock med villkor att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, uppgående till det nu för enhvar beräknade

årliga medelinkomstbelopp af respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöver, pensionen skall upphöra att utgå, samt vid sådan aflönings uppbärande i öfrigt pensionen skall minskas, så att densamma jämte aflönningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst;

II) att öfriga utaf järnvägsstyrelsen uti dess förenämnda skrifvelse af den 2 februari 1906 till erhållande af pensioner föreslagna förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt extra pumparen vid statens järnvägar Karl Fredrik Andersson må innevarande år tilldelas gratifikation, att utgå å allmänna indragningsstaten, med följande belopp, nämligen

a) till belopp af 400 kronor: Johannes Gustaf Andersson, Frans August Holmblad, Karl Gustaf Lindgren, Sven Andreasson Björkblom, Salomon Magnus Svanbäck, Sanfrid Sandgren och Karl Johan Andersson;

b) till belopp af 300 kronor: Sven Jönsson och Anders Gustaf (Andersson) Berg;

c) till belopp af 325 kronor: Johan Daniel Carlsson, Karl August Rosén, Karl Vilhelm Peterson och Nils Otto Johansson; samt

d) till belopp af 250 kronor: Karl Fredrik Andersson, Gustaf Israelsson, Jöns Ingvarsson och Carl Johan Hill.

Stockholm den 10 maj 1906.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.